

school is analyzed. The structural elements of the didactic game are revealed. Oriented games and game tasks in mathematics, literacy and science classes are presented.

Key words: *adaptation, social-psychological adaptation, game activity, didactic game, didactic goal, game plan, rules of the game, game beginning, action games.*

Стаття надійшла до редколегії 09.06.2018 р.

УДК 377.8:378

Ольга Галан

Луцький педагогічний коледж (Луцьк)

КОНТИНГЕНТ СТУДЕНТІВ СЕРЕДНІХ СПЕЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДІВ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ У ПОВОЄННИЙ ЧАС: ЛУЦЬКЕ ПЕДАГОГІЧНЕ УЧИЛИЩЕ

Стаття присвячена дослідженню контингенту студентів середніх спеціальних педагогічних закладів Волині на прикладі Луцького педагогічного училища. Проаналізовано фактори впливу суспільно-економічних факторів на особовий склад студентів.

Ключові слова: *Луцьке педагогічне училище, розвиток педагогічної освіти в післявоєнні роки, студенти Луцького педучилища, контингент студентів.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Після звільнення області від окупації відновлюється робота культурно-освітніх закладів. Одночасно з відновленням економічного потенціалу реалізовувались заходи щодо навчання в різних ланках освіти. Луцьке педагогічне училище як осередок вчительської освіти відновлює свою діяльність в складних матеріальних, суспільно політичних умовах. Вирішальну роль в становленні педагогічного середньо-спеціального навчального закладу відіграв студентський контингент.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості становлення Луцького педучилища в повоєнні десятиріччя не були об'єктом самостійного історичного дослідження. Постаті викладачів, студентів Луцького педучилища, на етапі відновлення роботи після німецької окупації, висвітлювались в періодичних виданнях та окремих джерелах з історії коледжу.

До питання повоєнного становлення системи освіти Волині та Луцька зокрема звертались у своїх працях ряд авторів, зокрема Б. Ярош, М. Кучерепа, О. Завадська та І. Сушик. Однак автори обмежуються наведенням кількісних показників розвитку освіти, її матеріально-технічного забезпечення, підготовки й перепідготовки вчительських кадрів, аналіз контингенту студентів Луцького педагогічного училища у повоєнні відсутній.

У бібліотеках освітніх закладів, а саме педагогічних коледжах Волинської області, раніше – педучилищах, існує низка джерел із вивчення історії начальних закладів. Проте вони мають, здебільшого, описовий характер. Часто створені в період утвердження радянської освіти, носять дещо заполітизований та тенденційний характер.

Викладений вище історіографічний аналіз дає підстави стверджувати, що проблема становлення й розвитку системи педагогічної освіти Волині, а саме контингент студентів середніх спеціальних педагогічних закладів, не стала предметом об'єктивного наукового аналізу і тому дослідження цієї теми є перспективою.

Мета статті. З огляду на стан розробки даної проблеми здійснимо спробу проаналізувати особливості становлення Луцького педучилища в повоєнний та схарактеризувати студентське середовище даного навчального закладу.

Виклад основного матеріалу дослідження. 1944-1954 рр. – період післявоєнної відбудови, піднесення освітнього рівня населення, відновлення діяльності освітньої системи республіки, визначення основних напрямів її подальшого розвитку. За цей час з'їзди партії

прийняли декілька п'ятирічних планів, в яких надавалося все більшого значення освітній галузі, визначалися нові підходи щодо її розвитку.

Звільнення Волинської області у 1944 р. з-під німецької окупації дало змогу поступово розпочати відновлення діяльності освітніх установ краю. Першочерговим завданням влади стало відродження шкільної мережі та заповнення освітніх закладів кваліфікованими педагогічними кадрами.

3 квітня 1944 року Луцька педагогічна школа розпочала відновлювати свою роботу. Комплектувався педагогічний та студентський колектив школи. Для повноцінної роботи педагогічного навчального закладу не вистачало як викладачів, так і студентів.

23 квітня 1944 року в газеті «Радянська Волинь» надруковано оголошення: «Дирекція Луцької педагогічної школи повідомляє: Студенти, які раніше навчалися в цій школі, повинні зареєструватися у канцелярії школи. Заяву про реєстрацію можна надсилати поштою, зазначивши, який курс закінчив весною 1941 року. Школа проводить додатковий набір. На I та II курси приймаються особи, які закінчили 7 класів неповної середньої школи. На III курс приймаються особи, що закінчили 9-10 класи середньої школи. Студенти забезпечуються стипендією на загальних підставах.»

«Всі, хто хотів вчитись приходили до педшколи. Це була сільська молодь. Приходили бідно одягнені, в домотканому одязі, деякі навіть в постелах. У всіх була велика спрага до знань після війни. Одні приходили з документами про освіту, інші – без документів, вірили їм. Підготовка у всіх була дуже слабка. Та це й не дивно. Скільки часу не вчилися.» – згадує один з перших викладачів Луцької педагогічної школи Лавренюк Афанасій Афанасійович [1].

Контингент студентів поповнювався за рахунок демобілізованих вояків, які прагнули продовжити перерване війною навчання. Проте недостатня кількість молоді, що мала повну середню освіту, складні соціально-економічні умови, низький рівень життя повоєнних років перешкоджали виконанню планів набору абітурієнтів на перші курси. Вирішувати проблему відновлення складу студентів доводилося запровадженням пільгових умов вступу та навчання, розгортанням широкої профорієнтаційної роботи.

Луцька педшкола розпочала роботу з невеликим колективом – 7 людей. В Протоколі засідання педагогічного колективу(Протокол №1, від 8 травня 1944 року) розглядали питання правил для студентів, обов'язків вчителів, розподілу праці та господарські питання [6].

Першим директором у період повоєння став Большого Михайло Федорович, завучем – Голдун Антоніна Олександрівна. Перший набір студентів 1944 року – 24 людини, взимку 1945 року – набір 8 людей на 3 курс, відбувались додаткові набори. В першій половині 1944-45 рр. в педагогічній школі навчались 146 студентів та студенток, понад 50 з них вибуло з різних причин.

Після звільнення Волині від окупації усі навчальні заклади мали потребу в педагогічних кадрах. В усіх освітньо-культурних закладах налічувалось лише 163 людини із вищою освітою. Через недостатність кваліфікованих фахівців органи влади у своїх рішеннях і постановках постійно звертали увагу на залучення вчителів, які не мали належної освіти, до заочного навчання.

Народний комісаріат освіти УРСР прийняв рішення відкрити заочне відділення на базі Луцької педшколи. Завідувачем заочного відділення було призначено Захар'єва Іллю Смельяновича. 1 січня 1945 року на заочному відділенні навчались 228 студентів та студенток.

Народний комісар освіти УРСР П. Г. Тичина видав наказ від 6 грудня 1944 року про перейменування педагогічних шкіл на педагогічні училища і покращення роботи педагогічних училищ. З 1 січня в усіх документах згадується назва «Луцьке педагогічне училище», вчителі педшколи стають викладачам [6].

Потреба в розширенні вчительського корпусу області сприяла збільшенню кількості місцевих педагогічних училищ, де, відповідно, зросла чисельність учнів. Ці навчальні заклади теж відчували гостру нестачу кваліфікованих викладачів, адже 20–30 % студентів педучилищ мали незадовільні знання. Для покращення рівня підготовки з 1 вересня 1947 р. педагогічні училища перейшли на 4-річний термін навчання, а учні – студентами.

У перше повоєнне десятиліття учнівські колективи педучилищ на 85–90 % склалися з місцевої молоді, водночас частка місцевої молоді в педагогічних вищих навчальних закладах становила 37–50 % [7].

В перші повоєнні роки і студенти, і викладачі мали гостру потребу в усьому, починаючи від шкільного приладдя, підручників, закінчуючи одягом і їжею. Бухгалтерські звіти за 1944–45 роки свідчать про низьку зарплату педагогів Луцького педучилища, зарплатня директора – 850 карбованців, викладачів – від 400 до 600 карбованців [6].

З спогадів першої випускниці Луцького педучилища Микульської (Салюк) Марії Семенівни: «В нетоплених приміщеннях сиділи одягнені. Одягнені були в гуртожитку і в класах. Бувало прокидалися ми в гуртожитку від холоду, а постіль – в снігу, що потрапляв крізь діряві вікна. В гуртожитку і в класах партами слугували не тільки столи, а й підвіконня. Попри те навчались і працювали завжди дружньо... Йшли в їдальню, їли разом за великим столом сірий куліш чи суп з металевих мисок. Мусили миритись зі всім, в той час ще йшла війна»[1].

В Луцькому педагогічному училищі діяла комсомольська організація, керував нею М. Волох. Об'єднання студентів випускало газети, брало участь в художній самодіяльності, усіма способами пропагуючи цінності радянського режиму.

Не зважаючи на радянську ідеологію, яка намагалася проникнути у свідомість молоді, студентство Луцького педагогічного училища було носієм національної ідеї, прогресивною та дієвою складовою інтелігенції. Студенти спрямували свої сили для підняття національного духу, посилення самоідентифікації українців.

Юрко Патута, Євген Хринюк, Олександр Сосіцький – студенти Луцького педагогічного училища. Заарештовані (неповнолітніми) 13 березня 1945 р. органами НКВС. Звинувачувались в антирадянській націоналістичній діяльності. Активні учасники Шевченківських вечорів, члени Народно-визвольної революційної організації. Військовим трибуналом військ НКВС засуджені 28 квітня 1945 р. на 10 р.

9 березня 1945 року. Шевченківський вечір у Луцькому педагогічному училищі. Зал переповнений – жодного вільного місця. Студенти стоять біля дверей, попід стінами. Юрко Патута читає «Розриту могилу» Кобзаря. Високий і ставний, як на свої шістнадцять років, запальний і відважний, він декламує так гаряче і широко, так пристрасно і піднесено, що все студентство підхоплюється і слухає його стоячи. Юрка не відпускають зі сцени. Він читає ще раз. А тоді – ще раз. Почуття високого патріотизму переповнює зал. У цій атмосфері не по собі стає енкаведистам, якими нашпиговане приміщення. Але вони прислухаються до слів, приглядаються до облич, занотовують. Пройде лише чотири дні, і п'яток найактивніших організаторів вечора заарештують. За традицією радянських спецслужб їх заберуть посеред ночі, не дозволивши навіть попрощатися з рідними. Їх повезуть у слідчий ізолятор. 28 квітня їх судитиме військовий трибунал. «За участие в контрреволюционной организации «НОРО» п'ятнадцятирічні Женя Хринюк і Сашко Рудницький та шістнадцятирічний Юрко Патута отримають по десять років таборів, шістнадцятирічному Олександру Сосіцькому та дев'ятнадцятирічній Ангеліні Петрошук буде присуджено по п'ятнадцять років каторги. Ця молодіжна група була не єдиною, яку засудили за участь у національно-визвольній боротьбі [5, С. 667].

В архівах Луцького педагогічного коледжу, що писались в радянський час події висвітлюються заангажовано: «...Наступав березень, попереду були Шевченківські дні, які українські націоналісти хотіли використати на свою користь. Вони готувались рішуче, намагаючись надати зустрічі націоналістичний нахил. Націоналісти читали «Розриту могилу», прийшлося призупинити захід. Пізніше в училищі була розкрита бандерівська організація, на горищі було знайдено друкарську машинку, антирадянські листівки. Органами МДБ було арештовано 17 людей»[6].

Євген Хринюк після повернення із заслання навчається у ВДІКу, згодом стає відомим кінорежисером, сценаристом, переймає досвід у відомого на весь світ Олексія Каплера. Його фільмографія: «З нудьги»(1968), «Адреса вашого дому»(1972), «Анна і Командор»(1974),

«Алтунін приймає рішення» (1978), «Біла тінь» (1979). Був висунутий на здобуття Державної премії імені Тараса Шевченка в галузі кіномистецтва, але не отримав її через сумнозвісне минуле. Помер у 1978 році у Києві, похований на Байковому цвинтарі [10, С.13].

Згадок про талановитого випускника в архівах педучилища немає, життєва позиція та біографія Є. Хринюка, з точки зору комуністичної ідеології, була недостойною.

З кожним роком спостерігалась позитивна тенденція – збільшувалась кількість випускників педагогічного училища. Порівняно, якщо 1945 року заклад закінчило 7 осіб, то у 1947 року – 136. У газеті «Радянська Волинь» від 27 липня 1947 року є відомості про те, що в педучилищі 46 випускників заочного відділення успішно склали державні іспити.

У 1954 році в Українських школах почали вводити виробниче навчання. Випускникам середніх загальноосвітніх шкіл, які перейшли на навчальні програми з виробничим навчанням, присвоювались кваліфікації спеціалістів різних галузей виробництва. Згідно з наказом директора Луцького педагогічного училища № 2 «а» від 26 лютого 1954 року в навчальному закладі готується група мотоциклістів.

Станом на 1 листопада 1947 року в середніх спеціальних педагогічних закладах Волині нараховується 830 студентів та слухачів, у Луцькому педагогічному училищі – 294 осіб [9].

Отож, контингент студентів луцького педагогічного коледжу складався із сільської молоді, часто з неповною освітою, кількість студентів зростала із кожним роком, що дало змогу заповнити дефіцит вчительських кадрів у Волинській області.

Висновок даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Окремі аспекти даної теми потребують поглиблення та перегляду з урахуванням підходів сьогодення, відмови від стереотипів. Перспективою дослідження є опрацювання архівних фондів Луцького педагогічного коледжу, матеріалів Державного архіву Волинської області та подальше дослідження контингенту студентів інших середніх спеціальних педагогічних закладів Волині в період повоєння.

Джерела та література :

1. Войтович В. Ф. Історія Луцького педагогічного коледжу / В. Ф. Войтович, Н. Б. Ворон, Н. В. Філюк. – Луцьк, 2009. – 60 с
2. Герегова С. В. Освіта в західноукраїнському регіоні (друга половина 40-х – перша половина 50-х років ХХ ст.): автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01 / Герегова Світлана Володимирівна; Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. – Чернівці, 2004. – 19 с.
3. Державний архів Волинської області. (Далі ДАВО). Ф. Р-59
4. Корнейко А. О. Розвиток освіти на Волині в перше повоєнне десятиріччя / А. О. Корнейко // Волинь в Другій світовій війні та перші повоєнні роки : матеріали наук. іст.-краєзн. конф. – Луцьк, 1995. – С. 79–80.
5. Лис С. На гулагівських морозах – український цвіт / С. Лис // Реабілітовані історією: Кн. 1.– Луцьк: ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2010. – С. 660-669.
6. Матеріали архіву Луцького педагогічного коледжу.
7. Мащенко Н. Кадрове забезпечення шкіл Рівненщини (друга половина 1940-х – перша половина 1950-х років) / Н. Мащенко // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Історичні науки. - 2015. - № 7. - С. 63-67. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnui_2015_7_13
8. Сушич І. В. Становлення системи освіти на Волині у 40–50-ті роки ХХ ст. / І. В. Сушич // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Вип. 17. – Рівне : РДГУ, 2009. – С. 92–96
9. Сушич І. Діяльність вищих та середніх спеціальних навчальних закладів Волині у повоєнний період [Електронний ресурс] / І. Сушич. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.stattionline.org.ua/histori/114/21199-diyalnist-vishnix-ta-serednix-specialnix-navchalnix-zakladiv-volini-u-povoyennij-period.html>
10. У політв'язня з Луцька знімались Аліса Фрейндліх, Василь Лановий. // "Волинь нова". – 2015. – №26. – С. 13.

Reference

1. Vojtovy`ch V. F. Istoriya Lucz`kogo pedagogichnogo koledzhu / V. F. Vojtovy`ch, N. B. Voron, N. V. Filyuk. – Lucz`k, 2009. – 60 s
2. Geregova S. V. Osvita v zaxidnoukrayins`komu regioni (druga polovy`na 40-x – persha polovy`na 50-x rokiv XX st.): avtoref. dy`s. ... kand. ist. nauk: 07.00.01 / Geregova Svitlana Volody`my`rivna; Chernivecz`ky`j nac. un-t im. Yuriya Fed`kovy`cha. – Chernivci, 2004. – 19 s.
3. Derzhavny`j arxiv Voly`ns`koyi oblasti. (Dali DAVO). F. R-59

4. Kornejko A. O. Rozvy`tok osvity` na Voly`ni v pershe povoyenne desyaty`richchya / A. O. Kornejko // Voly`n` v Drugij svitovij vijni ta pershi povoyenni roky` : materialy` nauk. ist.-krayezn. konf. – Lucz`k, 1995. – S. 79–80.
5. Ly`s S. Na gulagivs`ky`x morozax – ukrayins`ky`j czvit / S. Ly`s // Reabilitovani istoriyeyu: Kn. 1.– Lucz`k: VAT «Voly`ns`ka oblasna drukarnya», 2010. – S. 660-669.
6. Materialy` arxivu Lucz`kogo pedagogichnogo koledzhu.
7. Mashhenko N. Kadrove zabezpechennya shkil Rivnenshhy`ny` (druga polovy`na 1940-x– persha polovy`na 1950-x rokov) / N. Mashhenko // Naukovy`j visny`k Sxidnoevropejs`kogo nacional`nogo universy`tetu imeni Lesi Ukrayinky`. Istory`chni nauky`. - 2015. - № 7. - S. 63-67. - Rezhy`m dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnui_2015_7_13
8. Sushy`k I. V. Stanovlennya sy`stemy` osvity` na Voly`ni u 40–50-ti roky` XX st. / I. V. Sushy`k // Aktual`ni problemy` vichy`znyanoi ta vsesvitn`oyi istoriyi. Naukovi zapy`sky` Rivnens`kogo derzhavnogo gumanitarnogo universy`tetu. – Vy`p. 17. – Rivne : RDGU, 2009. – S. 92–96
9. Sushy`k I. Diyal`nist` vy`shhy`x ta serednix special`ny`x navchal`ny`x zakladiv Voly`ni u povoyenny`j period [Elektronny`j resurs] / I. Sushy`k. – 2016. – Rezhy`m dostupu do resursu: <http://www.stationline.org.ua/histori/114/21199-diyalnist-vishhix-ta-serednix-specialnix-navchalnix-zakladiv-volini-u-povoyennij-period.html>
10. U polityvaznya z Lucz`ka znimaly`s` Alisa Frejndlix, Vasy`l` Lanovy`j. // "Voly`n` nova". – 2015. – №26. – S. 13.

Ольга Галан. КОНТИНГЕНТ СТУДЕНТОВ СРЕДНИХ СПЕЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ЗАВЕДЕНИЙ В ВОЛЫНСКОЙ ОБЛАСТИ В ПОСЛЕВОЕННОЕ ВРЕМЯ: ЛУЦКОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО УЧИЛИЩА. *Статья посвящена исследованию контингента студентов средних специальных педагогических заведений Волины на примере Луцкого педагогического училища. Проанализированы факторы влияния общественно-экономических факторов на личный состав студентов.*

Ключевые слова: Луцкое педагогическое училище, развитие педагогического образования в послевоенные годы, студенты Луцкого педучилища, контингент студентов.

Olga Galan CONTINGENT OF STUDENTS OF MEDIUM-SPECIAL PEDAGOGICAL INSTITUTIONS IN THE VOLYN REGION AT THE POST-WAR TIME: LUTSK PEDAGOGICAL COLLEGE. *The article is devoted to the study of the contingent of students of secondary specialized pedagogical institutions of Volyn on the example of the Lutsk Pedagogical College. The factors of the influence of socioeconomic factors on the personal composition of students are analyzed.*

The historical course of events in Volyn in 1944-1954 promotes changes in all areas of life. Since April 1944 the Lutsk Pedagogical School has begun to resume its work. There were not enough teachers and students at that time.

In Lutsk, students attended a pedagogical school with unfinished school education.

The vast majority of students professed the Soviet ideology. But among them were Ukrainian nationalists. They were arrested for anti-Soviet speeches. Among them – well-known director Yevhen Khryniuk.

Since 1944 Lutsk's pedagogical school has been renamed into a Pedagogical College, teachers of pedagogical schools become teachers of college, and pupils are students. It enhances the prestige of the school and attracts more students.

On January 1, 1945, 228 students attended the correspondence department.

As of November 1, 1947, there are 830 students in the secondary specialized educational institutions of Volhynia, 294 in the Lutsk Pedagogical School.

The contingent of the students of the Lutsk Pedagogical College consisted of rural youth, often with incomplete education, the number of students increased with each passing year, which made it possible to fill the deficit of teaching staff in the Volyn region.

Стаття надійшла до редколегії 07.06.2018 р.

УДК 780.616.433:37.013.43

Ірина Єфремова, Людмила Троць
Луцький педагогічний коледж (Луцьк)

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЖАНРУ ФОРТЕП'ЯНОГО АНСАМБЛЮ ТА ЙОГО РОЛЬ У СУЧАСНІЙ МУЗИЧНІЙ ПЕДАГОГІЦІ

У статті розглянуто ансамблеве фортеп'янное виконавство як дієвий практичний засіб активізації професійного, гуманного та творчого начала в сучасній музичній педагогіці. Підкреслено важливість фортеп'янного ансамблю як форми творчої співпраці студентів, яка дозволяє ефективно розвивати професійні якості майбутніх педагогів-музикантів та реалізувати потреби особистості в спілкуванні, зберігаючи при цьому індивідуальність партнерів, хоч і об'єднуючи їх загальними цілями. Досліджено